

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166
Oslo
T: 22 04 49 70
E: nso@student.no
W: www.student.no

Høringsuttalelse

Høring i KUF-komiteen 28. april om Meld. St. 18 – Konsentrasjon for kvalitet

”NSO er opptatt av at fusjoner skal skje i gavnet, ikke bare i navnet”

Høring til KUF-komiteen om Meld. St. 18 – Konsentrasjon for kvalitet

Innledning

Norsk studentorganisasjon har lenge vært en pådriver for strukturendringer i høyere utdanning, og er positive til hovedgrepene regjeringen har presentert. Men hvordan skal sammenslåingene føre til målet om høyere kvalitet på forskning og utdanning? NSO mener det handler om mer enn å fusjonere høyskolene og vil peke på noen utfordringer for at strukturprosessene skal bli vellykkede.

Fusjoner for økt faglig kvalitet

NSO er opptatt av at fusjoner skal skje i gavnet, ikke bare i navnet. Fusjoner skal bidra til å øke kvaliteten i høyere utdanning, forskning og utviklingsarbeid ved institusjonene. Det er en forutsetning for en eventuell fusjon at det skal styrke utdanningskvaliteten for studentene, og institusjonens styre skal ha en plan for og iverksette tiltak for å gjøre fagmiljøene i stand til å heve kvaliteten ved studiene. Dette innebærer at institusjonsledelsen skal gå gjennom sin studieprogramsportefølje for å se hvordan man kan oppnå studieprogram som sikrer studentene høy kvalitet i utdanningen. Dette innebærer at institusjonene blir nødt til å legge ned studieprogram. Fusjonen må føre til en samlokalisering og tettere kobling av forskjellige miljøer innenfor samme fagområde.

Nasjonalt ansvar

NSO mener man i større grad må formalisere begrepet nasjonalt ansvar. I dag er denne kategorien løseslig knyttet til noen flaggskipsinstitusjoner som NTNU og NMBU. Vi mener institusjoner skal få tildelt ansvar for forskjellige fagområder på områder de har særlig forutsetninger for å levere utdanning, forskning og utviklingsarbeid av høy kvalitet. Med institusjonell profil mener NSO hvilke fagområder institusjonen representerer. Dette kan skje gjennom hva ekspertutvalget for nytt finansieringssystem kalte «Utvikling, Kvalitet og Profil-avtaler» (UKP). Formålet med dette er å ha en overordnet avklaring om hva den enkelte institusjon har mulighet til å opprette av nye studietilbud for å unngå unødvendig konkurranse med andre institusjoner og uheldig ressursbruk. Tildeling av studieplasser skal skje innenfor institusjonens faglige profil, og frie studieplasser skal ikke tildeles utover den faglige profilen.

Kriterier for kvalitet og robusthet

NSO mener departementet sin liste over kvalitetskriterier er gode, men mener kvalitetskriteriene må følges opp med fornuftige tiltak. NSO mener også at stortinget må kreve at institusjonene bruker tilbakemeldinger fra studentene gjennom NOKUTs studiebarometer til å sikre gode studieløp og få kunnskap om studentenes vurdering av studiekvaliteten.

Årsverk i førstestillinger

NSO mener antall årsverk i førstestillinger er et kriterium som kan bidra til å bevare kvaliteten i utdanningen på en god måte. Det er derimot viktig at ansatte i denne type stillinger også bidrar i utdanningsvirksomheten gjennom veiledning, undervisning og annen

faglig oppfølging av studentene. Faglig interesse blant studentene er viktig også for fagmiljøets opprettholdelse over tid, og dersom studentene møter og diskuterer fag sammen med ansatte er det en viktig rekrutteringsarena for fagmiljøet.

Søking

NSO forstår intensjonen i forslaget, men mener søking til studieprogram i seg selv ikke er et kvalitetskriterie. Vi er enige i at dårlig søking til studieprogram gjør at fagmiljøet har sjans til å opprettholdes lengre, men bildet er også mer komplekst. Villedende markedsføring av studieprogram blir et stadig større problem slik at studentenes forventninger til studieprogrammet og det faktiske innholdet ikke samsvarer. Dersom studenter dropper ut av studiene på grunn av villedende markedsføring er dette et problem.

Gjennomføring

Høy gjennomføring blant studentene er en indikasjon på at kvaliteten er god dersom grunnen til gjennomføringen er at studentene får god oppfølging og veiledning i studiene. Det bør allikevel ikke være et mål i seg selv at alle skal fullføre på normert tid, da det ikke er noen automatikk i raskest mulig gjennomføring og læringsutbyttet studenten oppnår.

Studentenes tidsbruk

Tid brukt på studiet er en indikasjon på mye faglig oppfølging på studiet. Studiebarometeret viser at forskjellen mellom studieprogrammer varierer stort, men hvis man går nærmere inn i tallene viser disse at studentenes egeninnsats forholder seg nogenlunde likt på tvers av studieprogram og fagområder. Det vi derimot ser store variasjoner i er organisert undervisning. For å sikre økt kvalitet i studiene er institusjonene nødt til å organisere mer undervisning som seminarer, forelesninger og andre virkemidler for å øke læringsutbyttet.

Publisering

NSO mener publisering i seg selv ikke er et kvalitetskriterium. Publisering kan være en indikasjon på kvalitet dersom institusjonen legger til rette for at ansatte får publisert, men det er også viktig å ikke legge et for sterkt press på publiseringsmengden da vitenskap og forskning skal være en nøysom prosess som vil ta tid. God kvalitet på forskning og gjennombruddsforskning er noe alle er mer tjent med enn mye forskning med varierende kvalitet.

Eksterne forskningsinntekter

Eksterne forskningsinntekter kan være en god indikasjon på kvalitet. NSO mener kriteriet også må inneholde et element av fagfelle vurdering for med større sikkerhet si det er høy kvalitet på de eksterne inntektene som hentes inn. Eksempler på dette er konkurransearenaene til Forskningsrådet og EU hvor tildeling av ressurser foregår etter en fagfelle vurdering av forskningsprosjektene.

Størrelse på doktorgradsutdanningene

NSO er forundret over dette kriteriet da størst ikke nødvendigvis er best i doktorgradsutdanningene. Vi er enige i at et jevnt tilsig av stipendiater er nødvendig for å opprettholde utdannelsen, men det skal ikke være et mål i seg selv å få flest mulig inn i det aktuelle doktorgradsprogrammet.

Internasjonal orientering

At institusjonen har en internasjonal orientering i sin virksomhet er en forutsetning for å opprettholde høy kvalitet. For å kunne gi forskningsbasert utdanning er det nødvendig at institusjonen holder seg oppdatert på det siste innen den siste forskningen internasjonalt og er med i kunnskapsfronten i sine respektive fagfelt.

Samspill og samarbeid

Samspill med samfunnet forøvrig er essensielt for at institusjonene skal oppfylle sitt samfunnsoppdrag. NSO mener det er et stort potensiale for samarbeid mellom utdanningsvirksomheten i akademia og arbeidslivet for praksis. Med praksis mener NSO også samarbeid i skriving av oppgaver, utplasseringspraksis og lignende ordninger. Det er også viktig å ta høyde for at samspill og samarbeid vil skje på forskjellige måter på ulike fagområder. Noen fagområder er det mest naturlig at samarbeider med industrien, mens andre fagområder skal prege samfunnsdebatten.

Fortsatt fokus på samarbeid og arbeidsdeling

Det er viktig for NSO å understreke at selv om SAK-prosessen fikk en ekstra S og ble til SAKS, må «samarbeid» og «arbeidsdeling» fortsatt være med i ligningen og ikke kun handle om fusjon. Fusjon må sees på som et godt grunnlag for mer arbeidsdeling der institusjonene kan redefinere sin faglige profil og flytte fagmiljøer til andre institusjoner eller internt på institusjonen. Institusjonene må prioritere fagmiljøene som gir det aller beste utbyttet for studentene.

Akkreditering – krav til høyskoleakkreditering

NSO mener selvakkreditering skal følge institusjonell profil. Hvis en institusjon ønsker å opprette et studium utenfor sin faglige profil må det søkes NOKUT om dette, uavhengig av gjeldende institusjonskategori.

For å begrense akademisk drift i sektoren mener NSO det burde stilles høyere krav til akkreditering som høgskole. I dag trenger en fagskole eller lignende 30 høgskoleakkrediterte studiepoeng for å kunne benytte seg av tittelen høgskole. Dette mener vi er med på å utvanne høgskolens funksjon og status. NSO mener at for å bli akkreditert som høgskole må hele institusjonens virksomhet ha innfridd de samme kravene.

Institusjonskategorier

Det tradisjonelle skillet mellom universitet og høgskole er i ferd med å utviskes. Høgskolene produserer mer forskning og utdanner doktorgradsstipendiater, og flere tradisjonelle profesjonsstudier gjør sitt inntog på universitetene. NSO mener det bør innføres en tredje institusjonskategori, profesjonsuniversitet, som har som ansvarsområde profesjonsutdanninger. NSO mener for å sikre mer effektiv deltakelse på det internasjonale feltet skal alle høyere utdanningsinstitusjoner uavhengig av institusjonstittel, kunne benytte seg av tittelen «university» i internasjonal sammenheng.

Ledelse av institusjoner

Strukturmeldingen foreslår en lovendring hvor hovedmodellen for ledelsen blir ansatt rektor og ekstern styreleder. NSO mener det er bra institusjonene får mulighet til å kunne aktivt velge en annen ledelsesmodell. Allikevel mener NSO det viktigste er at man likestiller de ulike ledelsesmodellene og at institusjonsstyrene må aktivt ta stilling til hvilken modell de ønsker å ha. Rapporteringskrav fra departementet, den høye graden av spesialisert arbeid og andre eksterne faktorer gjør at ledelsesmodellen ikke har direkte utslag på institusjonens resultater. Derfor er det etter NSOs mening naturlig at institusjonene velger den modellen som passer deres tradisjon, kultur og ambisjoner best.

Instituttsektoren og struktur

NSO mener det er et stort potensiale for økt samarbeid mellom instituttsektoren og UH-sektoren. Tverrinstitusjonelle forskningsgrupper kan bidra til at studenter i større grad kan være deltakende i forskningen og utviklingsarbeidet som foregår på forskningsinstituttene.

Et samarbeid mellom instituttsektoren og UH-sektoren gir også krav til økonomisk kompensasjon. Dersom en doktorgradsstipendiat har utført arbeid ved et forskningsinstitutt og disputerer ved en høyere utdanningsinstitusjon skal instituttet belønnes med en prosentsats av sluttvederlaget universitetet eller høgskolen mottar etter disputas. Ved lån av infrastruktur er det viktig at utregningsmetoden for lån og samarbeidskostnader koordineres og er den samme uavhengig av hvilken institusjon eller institutt man samarbeider med for å sikre like konkurransevilkår.

Finansieringssystemet

NSO mener vi må ha et finansieringssystem som sikrer høy kvalitet i forskning og utdanning. Ekspertgruppen for nytt finansieringssystem hadde mange gode forslag som vi mener Stortinget bør ta i bruk. Vi vil særlig vektlegge:

Høy basisfinansiering

En høy basisfinansiering er viktig for å sikre handlingsrom for institusjonene slik at de kan prioritere sine egne ressurser på hva de er gode på.

UKP-avtalene

En avtale mellom departementet og institusjonene kan bidra til at institusjonene har mål å strekke seg etter. UKP-avtalene skal særlig legge vekt på utvikling av institusjonens faglige profil.

Gjennomføringskomponent

Finansiering av avlagte grader mener vi gir et riktig insentiv for institusjonene å jobbe for at studentene skal bli ferdig gjennom faglig oppfølging, veiledning og undervisning.

Turbostipend

Belønning av enkeltstudenten gjennom en stipendbonus for gjennomføring på normert tid er et dyrt tiltak som i stor grad vil belønne de som allerede fullfører i dag. NSO ønsker at flere skal gjennomføre studiene og et generelt løft i studiestøtten vil være et bedre tiltak.

Studenter har mer bruk for pengene når de er studenter, enn i etterkant. Til sammenligning på 90-tallet hvor stipendandelen lå på 14 %, ligger stipendandelen nå på 40 %, så vi er skeptiske til hvor effektiv en ordning med turbostipend vil være.

Oppsummering

- Regjeringen bør stille økte krav til akkreditering som høyskole.
- Regjeringen bør arbeide videre med en ordning for nasjonalt ansvar.
- Stortinget må stille krav til at de ulike fagmiljøer er av en viss størrelse, har kapasitet til omstilling, har god tilgang til vitenskapelig utstyr, og er internasjonalt attraktive.
- Regjering og Storting må sikre reell arbeidsdeling mellom institusjonene innenfor de ulike fagmiljøer.
- Regjering og Storting skal ikke favorisere en hovedmodell for valgt eller tilsatt rektor.